

Metodický návod

k provádění biologického hodnocení

- 1. Úvod**
- 2. Legislativní rámec**
- 3. Postup a obsah hodnocení**
- 4. Hodnocení vlivu záměru na avifaunu jako součásti biologického hodnocení**
- 5. Příloha**

1. Úvod

Tento metodický návod upřesňuje postup provádění biologického hodnocení a jeho obsah ve smyslu § 67 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) a § 18 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“). Cílem je sjednotit základní přístupy, okruhy a podrobnosti hodnocení a stanovit strukturu výsledného dokumentu. Tento metodický návod shrnuje základní doporučení pro zpracovatele hodnocení – autorizované osoby. Podpůrně může být použit i orgány ochrany přírody (dále jen „OOP“) při samotném rozhodování ve věci nebo při využití hodnocení jako podkladu svého rozhodnutí.

2. Legislativní rámec

Právní úprava biologického hodnocení

Biologické hodnocení je upraveno § 67 zákona, postup jeho zpracování a obsah pak § 18 vyhlášky.

Zákon stanoví biologické hodnocení jako povinnost investorů v případě, že o jeho nezbytnosti rozhodne OOP příslušný k povolení zamýšleného zásahu. Hodnocení lze uložit pouze v případě, že se jedná o zásahy závažné, u kterých by mohlo dojít k dotčení zájmů chráněných zákonem, resp. jeho částí. OOP využívá biologické hodnocení jako podklad k rozhodnutí ve věci. Biologické hodnocení proto musí dát tomuto orgánu jednoznačnou odpověď, zda zamýšlený zásah bude mít vliv na rostliny a živočichy a jak tento vliv bude významný.

Biologické hodnocení se neuloží, pokud existuje jiné ekologické hodnocení podle právních předpisů na ochranu životního prostředí. Toto platí ovšem pouze v případě, že jiné hodnocení splňuje požadavky hodnocení biologického dle § 67 zákona a § 18 vyhlášky.

Vymezení biologického hodnocení

Obsahem biologického hodnocení je provedení přírodovědného průzkumu dotčených pozemků a následně pak písemné vyhodnocení vlivu zamýšleného zásahu na rostliny a živočichy. Účelem přírodovědného průzkumu není získávat detailní informace o všech druzích, jejichž výskyt na lokalitě je prokázán nebo pravděpodobně možný, ale vyhodnocení potenciálu lokality jako takové. Naprosto zásadní ve výsledném dokumentu je vyhodnocení vlivu zamýšleného zásahu, který musí být jasně pojmenován – specifikován.

V rámci biologického hodnocení nemohou být řešeny jiné vlivy na životní prostředí než ty, které jsou stanoveny v § 67 zákona. Pokud by ve výsledném dokumentu byly vyhodnocovány jiné vlivy na životní prostředí není možné ho považovat za biologické hodnocení ve smyslu § 67 zákona. Součástí biologického hodnocení např. není posouzení vlivů zásahu na krajinný ráz. Rovněž pokud biologické hodnocení nesplňuje všechny požadavky dané § 67 zákona a neobsahuje všechny náležitosti dle § 18 vyhlášky, není možné ho považovat za biologické hodnocení ve smyslu § 67 zákona.

Biologické hodnocení se provádí vždy před uskutečněním zamýšleného záměru, nikdy ne po jeho realizaci.

Autorizace

Biologické hodnocení mohou provádět pouze fyzické osoby, které jsou držiteli zvláštní autorizace, jak vyplývá z § 45i odst. 3 zákona. Bližší náležitosti autorizace upravuje prováděcí vyhláška č. 468/2004 Sb., o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

3. Postup a obsah hodnocení

Postup hodnocení

- ***Zajištění dostupných dat o záměru***

Prvním krokem hodnotitele je shromáždění a seznámení se s veškerými dostupnými daty. Jedná se především o zpracovanou dokumentaci k záměru. Tato musí obsahovat dostatečně konkrétní údaje důležité pro hodnocení. V opačném případě nelze hodnocení provést. V záměru nelze dodatečně nic měnit, předmětem hodnocení musí být verze, která byla k hodnocení uložena OOP.

- ***Využití dostupných dat o lokalitě***

Základní údaje o zvláště chráněných územích (včetně jejich zřizovacích předpisů, plánů péče, přehledu inventarizačních průzkumů atd.), o ptačích oblastech, evropsky významných lokalitách, památných stromech i další údaje je možno čerpat z Ústředního registru ochrany přírody (ÚSOP) nebo z primární dokumentace uložené u příslušného orgánu ochrany přírody. Ke zjištění stávajícího i navrhovaného využití území slouží schválená územně plánovací dokumentace, ze které je možno čerpat i údaje o územním systému ekologické stability. Tato dokumentace je dostupná u příslušných úřadů územního plánování nebo u dotčených obcí. V případě lesních lokalit je užitečné nahlédnout do platného lesního hospodářského plánu nebo osnovy. Jako podklad pro terénní šetření je nezbytné shromáždit mapovou dokumentaci vztahující se k lokalitě, včetně různých oborových tematických map, ortofotomap (leteckých snímků) apod. Řada těchto podkladů je dostupná na mapových serverech příslušných institucí (AOPK ČR, Česká geologická služba, Cenia apod.).

Je nezbytné rovněž v plné míře využít údaje publikované v odborné literatuře včetně regionálních periodik. Dále je možné požádat o poskytnutí dat získaných Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR při monitoringu druhů nebo dat nálezové databáze druhů.

Shromážděné informace poslouží jako doplňující informace o zjištění četnosti příp. kvality výskytu druhů v lokalitě.

Pro účely tohoto materiálu je za lokalitu považováno území, které je v přímém územním střetu se záměrem nebo v jeho bezprostřední blízkosti nebo území ovlivněné v souvislosti se vstupy nebo výstupy v průběhu celého záměru. Nejedná se tedy pouze o přímo dotčenou plochu, ale i logicky navazující spojitě území, na které jsou předmětné druhy vázány, např. celá výměra litorálního porostu rybníka s výskytem určitého druhu, nikoli pouze část, kam má být vyhrnuto rybníční bahno. Lokalita představuje základní územní jednotku pro každé hodnocení. Z hlediska kvantity se dále posuzuje dotčení druhu v rámci území regionu, resp. celé ČR. Výskyt rostlin a živočichů je rovněž třeba řešit ve vazbě na další zájmy chráněné dle zákona (zvláště chráněné území, územní systém ekologické stability, významný krajinný prvek). Pokud je záměr situován v maloplošných zvláště chráněných území (národní přírodní

rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky) nebo v jejich ochranných pásmech, hodnotí se i dotčení předmětu ochrany těchto chráněných území.

- *Využití dostupných dat o dotčených druzích*

Obdobně jako u zjišťování dat o lokalitě je nezbytné shromáždit základní publikované údaje o dotčených druzích.

- *Osobní návštěva lokality*

Osobní návštěva lokality je nezbytnou součástí provedení hodnocení. Jedná se o základní informativní obhlídku lokality za účelem zjištění jejího aktuálního stavu. Obhlídka se provádí za jakýchkoli podmínek, tedy i v dobu nevhodnou z hlediska výskytu předmětných druhů, neboť předmětem obhlídky není podrobný přírodovědný průzkum lokality.

- *Terénní šetření na lokalitě*

Terénní šetření neboli přírodovědný průzkum je na rozdíl od předchozího bodu více odborně zaměřen na jednotlivé dotčené druhy. Jeho provedení vyžaduje § 67 zákona jako nedílnou součást hodnocení. Toto šetření nepředstavuje dlouhodobý systematický inventarizační průzkum lokality. Přírodovědný průzkum se zásadně provádí ve vegetačním období a měl by být rozdělen na několik návštěv lokality tak, aby pokryl všechny důležité aspekty a období výskytu důležitých přírodních fenoménů. Jeho výstupem by měl být zejména odhad potenciálu lokality a zjištění, v jaké kvalitě a kvantitě (početnost, případně velikost populace) se zde druhy vyskytují a jaké typy stanovišť a rozlohy biotopů zde využívají. Hodnotitel by si měl v této fázi vytvořit prvotní úvahu o míře dotčení jednotlivých druhů záměrem.

Při návštěvě lokality i vlastním terénním šetření je pořizována fotodokumentace dokladující stav lokality, případně výskyt dotčených druhů.

- *Konzultace se specialisty a místními znalci*

Velmi důležitá je rovněž konzultace se specialisty na daný druh z řad akademických pracovníků apod., ale i s místními znalci, jakými jsou např. zástupci nevládních organizací, pracovníci muzeí či pracovníci krajských středisek AOPK ČR nebo správ chráněných krajinných oblastí a národních parků.

- *Konzultace s investorem*

Osobní konzultace s investorem je nezbytná za účelem zjištění podrobností o záměru, které nemusí být vždy z předložených podkladů zřejmé. Tyto dodatečně zjištěné údaje je třeba v hodnocení uvést.

Obsah hodnocení

- *Úvod*

Zadání

V úvodu bude charakterizováno, kdo je zadavatelem díla (investorem), název záměru a rozhodnutí, na základě kterého je hodnocení zpracováno (uvedení OOP, kdy a pod jakým číslem jednacího bylo hodnocení uloženo). Zároveň je nutno uvést údaje o zpracovateli biologického hodnocení (autorizované osobě) včetně doložení údajů o udělení autorizace.

Cíl

Cílem je hodnocení vlivu záměru na rostliny a živočichy v celém průběhu zamýšleného zásahu, tzn. při přípravě, realizaci, užívání i odstranění záměru včetně zneškodňování případných odpadů či odstraňování následků činnosti.

Postup zpracování hodnocení

Na tomto místě je třeba souhrnně popsat, jak probíhalo zpracování hodnocení, z jakých podkladů vycházelo, v jakých termínech a za jakých podmínek byla provedena návštěva lokality a terénní šetření včetně pořízení fotodokumentace, s kterými odborníky bylo hodnocení konzultováno. Zároveň je vhodné popsat metody sledování použité při terénních pracích.

• *Údaje o záměru*

V této kapitole hodnotitel shrnuje základní charakteristiky záměru relevantní z hlediska prováděného biologického hodnocení.

Obsahuje základní technické, ekonomické a administrativní údaje o záměru, zejména kapacitu resp. rozsah, lokalizaci, časový rámeček, možnosti kumulativního působení s jinými záměry (existujícími nebo plánovanými), zdůvodnění potřeby záměru a jeho umístění vč. přehledu zvažovaných variant, technické a technologické řešení záměru, výčet dotčených územně samosprávných celků.

Dále jsou uvedeny základní údaje o vstupech (půda, voda, ostatní surovinové a energetické zdroje a nároky na dopravní a jinou infrastrukturu) a výstupech (ovzduší, odpadní vody, odpady, ostatní – hluk, vibrace, záření, významné terénní úpravy apod.).

• *Údaje o lokalitě*

Údaje o lokalitě jsou stručným souhrnem informací o přírodních a topografických poměrech lokality (např. nadmořská výška, sklon, popis stanoviště, reliéf, hydrologické poměry apod.). Současně zde bude uvedeno, zda lokalita je součástí zvláště chráněného území, ptačí oblasti, evropsky významné lokality, územního systému ekologické stability nebo významného krajinného prvku.

• *Předmět hodnocení*

Předmětem hodnocení jsou druhy rostlin a živočichů včetně jejich biotopů, které mohou být zamýšleným zásahem ovlivněny. Zde je třeba uvést seznam dotčených druhů, status jejich ochrany (zvláště chráněný druh vč. kategorie dle přílohy č. II. a III. vyhlášky, druh obecně chráněný, a případné uvedení kategorie dle Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky) a dále u každého druhu obecný popis ekologických nároků či biologických údajů, které by mohly být relevantní z hlediska plánovaného záměru. Pro tyto účely je nutné využít aktuální informace z dostupné literatury.

Z terénního průzkumu, odborných konzultací a studia podkladů hodnotitel získá základní kvantitativní a kvalitativní, časové a prostorové charakteristiky jednotlivých druhů v lokalitě. Jedná se zejména o informace o početnosti druhů v lokalitě, po jaké období roku se zde druhy vyskytují, jaké biotopy jsou jednotlivými druhy využívány, za jakým účelem a jak velkou část lokality druhy využívají.

• *Hodnocení vlivu a návrhy opatření*

Tato kapitola je klíčovou součástí celého procesu hodnocení. Provádí se samostatně pro každý druh a pro jednotlivé fáze záměru. Zvláště se posuzují též jednotlivé varianty

předložené investorem. Autorizovaná osoba samostatně žádné další varianty nenavrhuje a nehodnotí. Hodnotí se jak vlivy přímé (usmrcování jedinců druhů vč. jejich vývojových stádií, likvidace, zábor stanoviště nebo biotopu druhu aj.), tak i nepřímé (rušení hlukem, světlem, fragmentace krajiny, likvidace potravního zdroje apod.). Zde hodnotitel vychází ze zjištění, které učinil v předcházejících krocích.

Výsledné hodnocení vychází z posuzování následujících parametrů:

V prvé řadě je nutné identifikovat možné vlivy záměru na hodnocené druhy s ohledem na jejich ekologické nároky. Vlivy budou popsány na základě definovaných vstupů a výstupů záměru s doplněním charakteristik těchto vlivů, mezi které patří kapacita záměru, časový rozsah ovlivnění, intenzita vlivů, popř. další specifické charakteristiky. Přehled postupu uvádí následující tabulka:

Varianta 1

Druh	Fáze záměru	Vliv záměru (identifikace)	Charakteristika vlivu (např. kapacita záměru, časový rozsah ovlivnění, intenzita vlivu apod.)	Hodnocení vlivu (+/0/-)	Komentář
------	-------------	----------------------------	---	-------------------------	----------

Dalším krokem je hodnocení kvantitativních a kvalitativních údajů o druzích.

Z kvantitativního hlediska by mělo vyplynout zjištění míry ovlivnění populace druhu na lokalitě, v regionu (územní členění krajů) a celé České republice. Při hodnocení zvláště chráněných druhů uvedených ve vyhlášce je žádoucí kromě stanovení procentuálního ovlivnění místní populace rovněž v rámci možností určit konkrétní počet jedinců ovlivněných záměrem.

Z hlediska posuzování kvality by měla být pozornost soustředěna na populace i běžných druhů, které mají úzkou vazbu na konkrétní biotop, a to i v dalších letech. Plánovaný záměr nemusí mít negativní dopad na druhy, které plochu využívají jen příležitostně (např. při migraci).

Výstupem tedy bude sdělení hodnotitele, zda vliv záměru na lokalitě zjištěné druhy rostlin a živočichů je negativní. Tento výstup je nutné v každém případě zdůvodnit a popsat, zejména pak zhodnotit intenzitu tohoto vlivu z hlediska hodnocených zájmů v lokalitě. Uvedený postup hodnotitel činí pro každou variantu zvlášť, přičemž jednotlivé varianty následně vzájemně porovná a pokud je to možné vybere optimální variantu. Výběr optimální varianty je třeba zdůvodnit. Krátce by měly být též zmíněny vlivy, které jsou hodnoceny jako nulové nebo pozitivní.

V případě, že vliv záměru je konstatován jako negativní, hodnotitel zváží zda je možné pro daný záměr, lokalitu, zjištěné druhy rostlin a živočichů navrhnout opatření, která negativní vliv eliminují. Cílem není navrhnout tato opatření v každém případě, ale pouze pokud je to možné, vhodné a účelné.

Pokud tedy hodnotitel dospěje k závěru, že je možné, vhodné a účelné negativní vlivy eliminovat, stanoví návrhy potřebných opatření. Mezi taková patří opatření preventivní, omezující resp. zmírňující vlivy záměru, vylučující, případně kompenzující negativní vlivy. Rozsah navržených opatření by měl být adekvátní újmě, která na hodnocených druzích vyvstává v souvislosti s plánovaným záměrem. U každého opatření je nutné uvést a popsat, jakým způsobem bude negativní vliv na hodnocený druh eliminován. Opatření kompenzační představují v podstatě náhradu stávajícího biotopu nebo jeho části. Hodnotitel rovněž zváží a případně navrhne monitoring negativních vlivů. Monitoring má plnit úlohu kontrolního mechanismu zamýšlené činnosti. Návrh takového monitoringu musí specifikovat ukazatele sledování, dobu a frekvenci sledování, monitorovací místa, apod.

- *Závěr*

V závěru autorizovaná osoba uvede krátké a jednoznačné shrnutí předchozí kapitoly, resp. výstupu hodnocení vlivu včetně případného návrhu optimální varianty a návrhů opatření, případně monitoringu negativních vlivů.

- *Rejstříky a seznamy*

Zde hodnotitel uvádí seznam použitých podkladů a literatury (vč. citace právních předpisů, seznamu použitých internetových odkazů apod.), seznam zkratk, obrázků a tabulek.

- *Přílohy*

Přílohy především obsahují rozhodnutí OOP, kterým bylo uloženo zpracování biologického hodnocení, dále mapové podklady, fotodokumentace s uvedením data a místa pořízení, příp. další přílohy.

4. Hodnocení vlivu záměru na avifaunu jako součásti biologického hodnocení

Při hodnocení vlivů záměrů na avifaunu prováděného v rámci biologického hodnocení je postupováno dle předešlých kapitol s využitím následujících podrobnějších informací.

Ochrana ptáků

V rámci tzv. obecné ochrany jsou chráněny všechny volně žijící druhy ptáků na evropském území členských států Evropských společenství, pokud se nejedná o druhy podléhající ochraně zvláštní. Ta představuje ochranu jedinců zvláště chráněných druhů zařazených do kategorie ohrožený, silně ohrožený a kriticky ohrožený druh (§ 48 zákona). Seznam a stupeň ohrožení je uveden v příloze III. vyhlášky. Obecnou ochranu upravuje § 5a, zvláštní pak § 50 zákona.

Avifauna jako předmět hodnocení

Ptáci mají řadu specifíků, kterými se odlišují od ostatních skupin živočichů. Ke svému životu využívají rozmanité biotopy, mají rozdílné nároky na potravu i rozmnožování. Tyto skutečnosti je nutné brát při hodnocení v úvahu. Důležité je stanovit míru podrobnosti hodnocení pro jednotlivé druhy či skupiny druhů s ohledem na jejich vzácnost.

Specifika ptáků

- *Vysoká mobilita*

= schopnost překonávat velké vzdálenosti, rychleji a efektivněji reagovat na aktuální změny podmínek, zejména přesunem na jiné místo, s tím souvisí velikost teritorií různých druhů (hnízdění, potravní, tokaniště apod.).

Tato schopnost je pro ptáky značnou výhodou. Málokdy se stane, že při realizaci záměrů dochází k přímému usmrcování jedinců. Zde je potřeba mít na paměti celý proces realizace záměru, tedy nejen prvotní výstavbu, ale i následující fáze provádění a užívání vč. případného odstranění stavby. Dále je nutné brát v potaz hodnocení nejen využívaného okrsku, který daná populace obývá, a míru jeho dotčení záměrem, ale i posouzení kvality biotopů v bezprostředním okolí. Pokud okolní stanoviště splňují nároky potravní, hnízdění i na odpočinek při tahu, lze k této skutečnosti přihlídnout.

• *Častá potravní a biotopová specializace*

= vazba na určitý typ potravy nebo biotop, který slouží jako její zdroj. Schopnost adaptace na náhradní typ potravy je různá podle druhu, u některých menší nebo větší, např. ledňáček říční je potravně striktně vázán na ryby a není schopen žádné adaptace, zatímco havran polní je typický generalista.

V tomto případě se posuzování zaměřuje na dostupnost potravy v průběhu realizace záměru (časový rámeček) a dopady na potravní nabídku předmětných druhů v souvislosti se záborem půdy, změnou lokálních podmínek, fragmentací krajiny apod. (prostorový rámeček).

• *Hnízdní specializace*

= vazba na biotop vyhovující rozmnožování, preference určitých krajinných prvků (vysoké solitérní stromy, keřové porosty a remízky, vodní plocha v krajině apod.) splňující podmínky k zahájení a následnému úspěšnému vyvedení potomků.

Zachování hnízdních možností odpovídajících specifickým nárokům je pro rozvoj a dlouhodobé zachování druhů v lokalitě klíčové. Namísto je proto obezřetné hodnocení tohoto kritéria. U některých druhů je náhrada hnízdních biotopů často uváděna mezi reálná kompenzační opatření zejména v podobě instalace budek, budování ptačích ostrovů při odbahňování apod. V tomto ohledu je důležité vnímat i udržitelnost těchto opatření v souvislosti s nutnou údržbou.

• *Jarní a podzimní tahy*

= některé druhy ptáků podnikají jarní tahy na hnízdiště a podzimní tahy na zimoviště, existují migrační koridory s potřebnými zastávkami, které jsou pro úspěšnost migrace celých populací nezbytné (odpočinek, potrava).

Českou republiku vzhledem k její geografické poloze lze považovat za důležitou migrační zastávku a významné zimoviště některých druhů ptáků. Při jarním a podzimním tahu představují zejména vypuštěné rybníky vhodné útočiště pro celou řadu druhů bahňáků a hus. Tento typ biotopů jim poskytuje po přechodnou dobu odpočinek, útočiště a potravu. Během zimního období, kdy v severní Evropě zamrzají vodní nádrže a toky, se na našem území shromažďují nejvíce severské druhy kachen, např. morčáci, poláci, hoholi atd. Mezi významné tahové zastávky u nás patří např. jihočeské rybníky (Třeboňská a Českobudějovická pánev) nebo Žehuňský rybník atd. Dále např. Novomlýnské nádrže na jižní Moravě jsou nejdůležitějším zimovištěm orlů mořských u nás a zároveň shromaždištěm hus běločelých a polních. Z hlediska migrace nejen rybníky a mokřady hostí řadu druhů na svých cestách. Česká pohoří v pohraničních oblastech, např. Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše či Jeseníky, jsou známá jako migrační koridory zejména pro četné druhy pěvců (pěnice, rákosníci, slavíci), bahňáků (např. sluky, bekasiny) či dravců (ostříž, dřemlík). Hory však pro ně představují značnou výškovou bariéru, kterou musí překonat, proto musí vydat hodně energie na přelety.

• *Krmivost a nekrmivost mlád'at*

= u většiny druhů ptáků se líhnou nidikolní mlád'ata, tedy mlád'ata s nutností následné rodičovské péče a krmení, u některých druhů (např. vrubozobí) se líhnou mlád'ata nekrmivá (nidifugní), která mají již vyvinuto prachové peří a potravu si dokáží opatřovat hned po vylíhnutí sama.

Tento faktor je třeba zohlednit v nejcitlivějších fázích hnízdění, což platí hlavně pro krmivá mlád'ata, závislá na rodičovské péči.

Obecně platí, že hodnotitel musí být velmi dobře obeznámen s životními potřebami a nároky jednotlivých druhů, které jsou předmětem hodnocení. Z tohoto pohledu je pak třeba posuzovat hlavně časový a prostorový rozsah záměru, možné přímé a nepřímé vlivy.

Druhy obecně chráněné a zvláště chráněné

Následující text stanovuje odlišnou míru podrobnosti hodnocení pro ptačí druhy s ohledem na jejich vzácnost, ohroženost nebo jedinečnost.

U druhů obecně chráněných je nutné se zaměřit na hodnocení místní populace a její udržení, a to vč. jejího biotopu. Za populaci je přitom považována skupina jedinců jednoho druhu, vyskytující se ve spojitém území a ve stejném čase, kteří jsou schopni reprodukce. Z hodnocení by mělo vyplynout, zda bude i nadále (po vlastní realizaci záměru) existovat dostatečně prostorný biotop druhu (nedojde k jeho plošné degradaci nebo trvalé nepřekonatelné fragmentaci) a dostatečný počet rozmnožujících se jedinců k dlouhodobému zachování populace. U druhů plošně rozšířených na celém území republiky nebo na její podstatné části nemusí být lokální snížení početnosti či přeměna biotopu překážkou pro realizaci záměru. Naopak u druhů, které se na území ČR vyskytují vzácně, ojediněle, nebo u kterých je areál rozšíření nesouvislý, je třeba zvážit a velmi podrobně hodnotit udržení každé jednotlivé populace.

V případě druhů zvláště chráněných, které byly zařazeny do vyhlášky, je nutné zjemnit zrna posuzování a provádět je co nejpodrobněji. Hodnoceny jsou nejenom vlivy na místní populaci a její výše zmíněné udržení, ale i na jedince předmětného druhu. Podrobná analýza vlivů musí být věnována též jejich biotopu.

Hodnocení záměrů v ptačích oblastech

V případě záměrů situovaných v ptačí oblasti, které mohou mít významný vliv na předmět ochrany, je uloženo zpracování hodnocení dle § 45h a následujících ustanovení zákona. Postup tohoto hodnocení upravuje Metodika hodnocení významnosti vlivů při posuzování podle § 45i zákona, publikovaná ve Věstníku MŽP v listopadu 2007.

Pokud se jedná o záměr, kde je významný vliv na ptačí oblast vyloučen a OOP uložil provedení biologického hodnocení, není nutné při jeho zpracování volit režim odlišný od ostatního území.

Hodnocení záměrů v MZCHÚ

Pro účel tohoto materiálu jsou pod pojmem maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ) myšlena území národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací a přírodních památek, jejichž předmětem ochrany jsou ptáci. Při hodnocení záměrů, které se dotýkají ptačích druhů v MZCHÚ, je nutné promítnout hodnocení vlivů nejen na druhy samotné, ale i na takto ohraničené území. Výstupem by tedy měla být mj. informace o tom, jak bude ovlivněn stav tohoto druhu v rámci MZCHÚ.

Postup a obsah hodnocení

Při hodnocení vlivu záměru na avifaunu je postupováno dle kapitoly 3 tohoto návodu.

V rámci získávání dat o lokalitě a dotčených druzích (v tomto případě ptačích druzích) je možné požádat Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR o poskytnutí dat z monitoringu ptačích druhů (monitorovány jsou druhy přílohy I. Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a vodní ptáci). Rovněž je možné využít např. následující publikace:

- Šťastný K., Bejček V., Hudec K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Aventinum, Praha.
- Hudec a kol. 1983–2005: Fauna ČR a SR ptáci 1-3. Academia, Praha.
- Cepák J., Klvaňa P., Formánek J., Hořák D., Jelínek M., Schröpfer L., Škopek J., Zárybnický J. (eds) 2008: Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska. Aventinum, Praha.

Při terénním šetření se hodnotitel zaměřuje na jednotlivé dotčené ptačí druhy, přičemž zjišťuje v jaké kvalitě (populační status – migrující, pohnízdni potulky, zimující, hnízdící, frekvence výskytu – pravidelný, příležitostné zálety atd.) a kvantitě (početnost, případně velikost populace) se zde druhy vyskytují a jaké typy stanovišť (potravní stanoviště, hnízdní, úkryty) a rozlohy biotopů zde využívají. Při posuzování kvality by měla být největší pozornost soustředěna na hnízdní populace i běžných druhů, které mají úzkou vazbu na konkrétní biotop i v dalších letech. Mezi údaji, které by měli být zhodnoceny, patří např. počet párů, počet obsazených hnízd, obsazenost hnízdního teritoria, hnízdní úspěšnost, tj. počet vyvedených mláďat.

Výstupem hodnocení vlivu záměru na avifaunu bude sdělení hodnotitele, zda vliv záměru na dotčený ptačí druh (druhy) je negativní. Pokud bude vliv záměru konstatován jako negativní, zváží hodnotitel možnost navržení opatření k jeho omezení, vyloučení, případně kompenzaci.

Z hlediska ochrany ptačích druhů je pochopitelně nejvhodnější negativní vlivy nastavenými opatřeními vyloučit. Toto ovšem není vždy možné, a proto hodnotitel zvažuje i další alternativní cesty. Zcela nevhodná jsou opatření směřující k přímé manipulaci s jedinci, což platí zejména pro umělé odchovy (tato opatření, jsou-li vůbec proveditelná, by měla být navrhována jako poslední možnost) a z větší části i transfery (zejména přemísťování snůšek a nedospělých ptáků). Mezi opatření, které mají zmírňující, vylučující nebo preventivní charakter, můžeme uvést např. výsadbu zeleně (odhlučnění, odstínění), výstavbu bariér okolo komunikací, tvorbu biopásů, ponechání remízků. U lesních ptáků obývajících zóny, kde hrozí plánované kácení, je třeba vyznačit důležité stromy s dutinami, nebo stromy, na kterých bylo zjištěno obsazené hnízdiště např. dravců nebo čápů černých. Totéž platí i pro ohrožené druhy vázané na otevřenou krajinu (čejka chocholatá, bekasina otavní, moták lužní), kde má být prováděna sklizeň plodin nebo změna porostu např. z travin na ornou půdu. Zde je nutné vyznačit hnízda a ponechat kolem nich porost ve tvaru čtverce. Velikost čtverce je různá podle druhu, prostor by měl být dostatečně velký, tak aby hnízdo nebylo nápadné a příliš dostupné pro predátory (liška, kuna). Stejně tak při záměru eliminace rákosových porostů na rybníce je vhodné ponechat konkrétní pásy litorální vegetace, kde je soustředěna značná populace vodního a mokřadního ptactva, např. rákosníků, potápek roháčů nebo i vzácnějších druhů jako je např. bukáček malý, bukač velký či jeřáb popelavý. Opatření kompenzační představují v podstatě náhradu stávajícího biotopu nebo jeho části např. vytvářením mokřadů a tůní, vyvěšováním budek, vytvářením ptačích ostrovů, výsadbou vegetace atd.

5. Příloha

Hlavní aspekty hodnocení vlivů vybraných typů obnovitelných zdrojů energie na avifaunu

• *Malé vodní elektrárny*

- dotčení potravní nabídky pro některé druhy specializované na původní podmínky (např. ledňáček říční nebo skorec vodní) - možné ovlivnění říčního

ekosystému v blízkosti MVE, změna průtokového režimu, změna teplotního režimu, ovlivnění druhového složení a abundance vodních bezobratlých a nárostů řas apod.

- dotčení hnízdních možností (kolísající průtoky)

• *Větrné elektrárny*

- výskyt druhů více náchylných ke kolizím s větrnými turbínami (dravci, rackové, rybáci, sovy, noční tažní ptáci, ve vzduchu se pářící druhy apod.)
- hnízdní populace se zvláštním zaměřením na hnízdní kolonie větších a středně velkých druhů ptáků v blízkosti plánované výstavby a druhů citlivých na rušivé vlivy (tetřevovití)
- výskyt nehnízdících hejn vrubozobých (nocoviště, místa kde shání potravu a odpočívají)
- topografie terénu – vzdálenost plánované výstavby od migračních a ekologických koridorů a tažných cest ptactva (říční údolí, horské hřebeny, průsmyky apod.)
- technické parametry stavby, zejména výška VTE ve vztahu k výškové hladině migrace jednotlivých druhů
- vzdálenost od významných potravních a hnízdních biotopů (velkých říčních údolí, mokřadů, velkých vodních ploch apod.)
- vzdálenost od dalších větrných elektráren (existujících či plánovaných) a jejich kumulativní efekt na avifaunu (hlavně dravce, čápy, husy, jeřáby apod.)
- ztráta biotopu (hnízdění, potravní), resp. dotčení lokality zábořem - výstavbou elektrárny a doprovodné infrastruktury (vytváření bariér a fragmentace biotopu)

• *Fotovoltaické elektrárny*

- ztráta biotopu (hnízdění, potravní), resp. dotčení lokality zábořem - výstavbou elektrárny a doprovodné infrastruktury (vytváření bariér a fragmentace biotopu)

• *Biomasa pro energetické účely a geotermální energie*

Hodnocení záměrů na využití těchto alternativních zdrojů energie se nijak významně neodlišují od obecných principů, které popisuje metodický návod.